

Idei legionare în dezbaterile politică și culturală în perioada interbelică

Din PETRE

Studiul de față își propune să prezinte impactul ideilor legionare în dezbaterile politică și culturală românească în deceniile trei și patru ale secolului al XX-lea. Pentru o percepție adecvată asupra acestui subiect am considerat că este utilă o sumară expunere a istoriografiei mișcării legionare. Din varietatea surselor publicate am selectat acel „material livresc” ce prezintă explicații istorice și sociologice cât mai pertinente și exclud prejudecățile ideologice.

Francisco Veiga, profesor de Istorie Contemporană la Universitatea Autonomă din Barcelona, consideră că în pofida pregătirii sale minuțioase și a teatralității sale indiscutabile, legionarii erau o mișcare mai degrabă derizorie și obiect al glumelor L.A.N.C. Liderul lor, Corneliu Zelea Codreanu îi convoca pe țărani în fața bisericilor din spațiul rural și li se adresa cu discursuri scurte dar electrizante. „Să ne unim cu toții, bărbați și femei, să ne croim nouă și neamului nostru altă soartă. Se apropie ceasul de înviere și mântuire românească. Cel ce va crede, cel ce va lupta și suferi, va fi răsplătit și binecuvântat de neamul acesta. Vremuri noi bat la porțile noastre! O lume cu sufletul sterp și uscat, moare și alta se naște, a acelora cu sufletul plin de credință. În lumea aceasta nouă, fiecare își va avea locul său, nu după școala, nu după știința, ci în primul rând după credința sa și după caracterul său.”¹

Codreanu impune călăreților ce-l însoțeau să poarte căciuli cu pene de păun, care simbolizau la nivelul mentalității lumii rurale semnul distinctiv al conducătorilor militari moldoveni și valahi în lupta împotriva otomanilor. Statura înaltă și distinsă a sa, împodobită de costumul național, înflăcăra imaginația țăranilor. În acest mod legionarii vor străbate multe sate, cântând marșuri patriotice și în multe cazuri vor fi împiedicați de autorități să rostească un discurs.²

Istoricul german Ernst Nolte considera Garda de Fier ca pe o varietate de fascism, în pofida notelor sale particulare, adesea reliefate. „Cea mai interesantă și complexă mișcare din Europa.”³

Încercând să decripteze cauzele succesului Mișcării Legionare, Eugen Weber consideră că aceasta și-a însușit percepția critică a diferitelor structuri sociale, fiind extrem de receptivă la nemulțumirile lor. Această sensibilitate față de frustrările mai tuturor segmentelor sociale românești reprezintă una dintre explicațiile succeselor înregistrate de legionari. Pe acest fundal, Mișcarea Legionară s-a prezentat ca fiind salvatoarea României, capabilă să amelioreze statutul existențial național.⁴

Alt mesaj lansat cu succes de legionari a fost acela că ei semnifică o misiune socială poziționată deasupra lumii politice, erodată de multă ineficiență.

Mișcarea a apelat nu doar la o structură socială, așa cum procedau partidele politice, ci și-a direcționat mesajul către toți românii, pe care prezentul îi interesa.⁵ Apariția legionarismului, deși nu se poate nega existența unor similitudini cu mișcarea antebelică sămănătoristă, trebuie circumscrisă în principal contextului socio-politic și economic anterior primului război mondial, fără a eluda mișcările similare din afara granițelor. Analizând ultimul reper al discuției precedente, menționăm că fascismul italian și nazismul german au

¹ Francisco Veiga, *Istoria Gărzii de Fier, 1919-1941, Mistica ultranaționalismului*, Editura Humanitas, București, 1993, pp. 112-113

² *Ibidem*, p. 113

³ Ernst Nolte, *Die Faschistischen Bewegungen*, München, 1966, p. 227

⁴ Eugen Weber, *Dreapta românească*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999, Ediția a II-a, Traducere, studiu introductiv și note de Achim Mihu, pp. 17-19

⁵ *Ibidem*

reprezentat o paradigmă și un impuls pentru legionarism, ceea ce nu implică negarea originalității discursului ideologic legionar.

În extrema dreaptă a vieții politice s-a poziționat profesorul ieșean A.C.Cuza, liderul Ligii Apărării Național-Creștine, ce implementa în societatea românească un antisemitism vehement prin care consideră că poate soluționa complexa problematică a României⁶. Chiar dacă au existat relații de colaborare între Corneliu Zelea Codreanu și A.C.Cuza, încă din 1927, divergențele dintre cele două grupări devin ireconciliabile, disputa fiind accentuată de momentul publicării celor zece teze ale cuzismului în 1928⁷. Mihail Polihroniade îl acuza pe A.C.Cuza că acordă o importanță excesivă chestiunii evreiești, și nu se ocupă de aspecte esențiale pentru o gândire politică de dreapta, spre exemplu, aportul maselor în cadrul națiunii sau necesitatea potențării rolului statului în plan socio – economic⁸. Liga Apărării Național-Creștine a fuzionat în 1935 cu Partidul Național Agrar, condus de Octavian Goga, formând Partidul Național Creștin și a rămas pe poziții de dreapta. În acest context L.A.N.C. și P.N.C. au constituit extrema dreaptă tradițională, conservatoare, pe când Garda de Fier avea un caracter revoluționar⁹.

Cea mai importantă organizație de extremă dreapta din România între cele două războaie mondiale a fost, însă, Legiunea Arhanghelul Mihail. Constituirea sa în 1927 va fi urmată de o audiență considerabilă la nivelul electoratului românesc prin sprijinul acordat țăranimii în gospodărie, crearea unui comerț destinat să elimine concurența străină, organizarea de tabere de muncă, ceremonii religioase, recurgerea la violență și asasinat¹⁰.

Teoreticienii Mișcării Legionare nu au fost exclusiv membrii ai acestei organizații politice. Este de remarcat contribuția importantă a lui Mircea Eliade, Emil Cioran, Ernest Bernea, Constantin Noica, Nae Ionescu și Nichifor Crainic la conturarea ideatică a mișcării de extremă dreapta.

Enunțurile doctrinarilor legionari se concentrează pe contestarea vehementă a democrației și a individului modelat de acest regim. Ernest Bernea evidențiază spiritualitatea omului nou, „etica nouă” și precizează că mișcarea legionară trebuie să redirecționeze individul la o existență proprie, de care a fost îndepărtat prin tehnica, confortul și securitatea sa materială. „Lumea veche se năruie astăzi sub ochii noștri, tocmai din cauza «culturii» și «progresului» ce domnesc de câteva veacuri în istoria neamurilor”¹¹.

Într-una dintre cele mai importante lucrări ale sale, „Ortodoxie și etnocratie”, Nichifor Crainic, contestă democrația cosmopolită care atomizează societatea și supune dzbaterii publice „doctrina naționalistă, deci nu demosul ci etnosul, adică neamul sau națiunea care își creează expresia politică proprie în statul național”¹². Utopia omului nou, conceptualizată de Corneliu Zelea Codreanu, reliefează că mișcarea legionară are în principal caracterul unei reforme spirituale și doar secundar întrunește o direcție de acțiune politică.

Tipologia omului nou este construită după un model ideal, care este omul legionar, subordonat interesului superior al colectivității organice. El este caracterizat prin cunoaștere și mai ales prin trăire, motiv pentru care „piatra unghiulară de la care pornește legiunea este omul, nu programul politic”¹³.

Constantin Noica este cucerit de ideea omului nou pe care o creditează, ca fiind diferența dintre mișcarea legionară și celelalte organizații politice românești. Percepția omului nou, la filosof, este în conexiune cu valorile creștinismului ortodox dar și cu cele ale spiritului românesc. Conștient de aspectele negative ale mișcării legionare, antisemitismul în mod pregnant, Noica le-a acceptat ca pe un rezultat firesc a evoluției legionarismului în contextul social și politic al perioadei interbelice. „Iar dacă regretăm ceva pentru prietenii noștri evrei, nu e atât faptul că vor avea de suferit de la mișcarea legionară. Cine e lovit pe nedrept (și despre ei știm bine că vor fi loviți pe nedrept) e mai puțin chinuit, spunea un filosof, decât cel care lovește. Dar regretăm că le este interzis să vadă și să înțeleagă tot ce e bun, tot ce e purtător de adevăr în legionarism. Regretăm

⁶ Programul Ligii Apărării Național – Creștine, în *Partidele Politice din România 1918-1940. Programe și orientări doctrinare*, pp. 308-315

⁷ A.C. Cuza, *Doctrina naționalistă creștină*. Cuzismul în „Apărarea națională” din 8 și 15 aprilie 1928, în *Partidele Politice din România 1918-1940. Programe și orientări doctrinare*, pp. 315-319

⁸ Mihail Polihroniade, *Dreapta românească în totalitarismul de dreapta în România*, vol. III, Ideologie și formațiuni de dreapta în România, Ioan Scurtu (coordonator), București, 2002, p. 126

⁹ Florin Müller, *Metamorfoze ale politicului românesc, 1938-1944*, București, Editura Universității, 2005, p. 67

¹⁰ Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic, ediția a II-a, București, 1999, p. 319

¹¹ Ernest Bernea, *Etica nouă și progresul* (Cuvântul, nr. 3121, 22 ianuarie, 1938)

¹² Nichifor Crainic, *Ortodoxie și etnocratie*, Editura Cugetarea, București, 1938, p. 276

¹³ Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari*, Editura Totul pentru țară, Sibiu, 1936, p. 307

suferința lor de a nu participa la nimic, nici măcar cu o nădejde, nici măcar cu o iluzie, la ziua românească de mâine”¹⁴.

Dintr-o perspectivă metafizică Mircea Eliade definea omul nou ca un rezultat al factorului spiritual. Geneza acestei valori inițiate de mișcarea legionară se află în creștinism ca „răsturnarea tuturor valorilor”. „De câte ori a apărut în istorie un om nou, el s-a înfăptuit printr-un primat al valorilor spirituale. Lupta între lumină și întuneric, între bine și rău nu va fi curmată decât de sfârșitul veacurilor. Dar orice nouă victorie a spiritului, a luminii nu s-a împlinit decât printr-o renunțare desăvârșită la instinctele de conservare individuale. Omul nou înseamnă, înainte de toate, depășirea firească a acestor instincte”¹⁵.

O notorietate la fel de consistentă, ca idealul omului nou, a avut și ideea de moarte sau jertfă legionară. În concepția lui Mircea Eliade, jertfa legionară și omul nou sunt două aspecte ale aceleiași realități: revoluția creștină ortodoxă realizată de tineretul legionar, pentru salvarea spiritului românesc. „Ceea ce lovește în primul rând pe un creștin din afara mișcării, care nu cunoaște adâncimea spirituală și bărbăția vieții dinlăuntrul Legiunii este prezența atât de gravă a Morții....În orice clipă să stau gata de moarte! Nu mai e vorba de o mișcare politică ci de un Război, de o revoluție însuflețită de ideea jertfei de sine”¹⁶.

Același Mircea Eliade consideră că totala libertate accesibilă individului în această existență decurge din acceptare morții, iar mântuirea individuală survine când omul renunță la sine, la limitele individualității sale¹⁷. Ideea jertfei legionare este reluată în articolul Noua aristocrație legionară care accentuează faptul că aristocrația de sânge a fost înlocuită de Mișcarea Legionară cu o nouă aristocrație a spiritului capabilă de jertfă. „În locul aristocrației de sânge, Legiunea creează o nouă aristocrație a spiritului. În locul elitelor care-și moșteneau drepturile- odată cu virtuțile și păcatele strămoșești – se naște o nouă elită care-și cucerește libertatea învățând să moară și să se jertfească”¹⁸.

Ideea că moartea sau jertfa reprezintă sensul vieții și al creației Mișcării Legionare este conceptualizată de Mircea Eliade în articolul Libertate: „Vii în legionarism pentru că ești liber, pentru că te-ai hotărât să depășești cercurile de fier ale determinismului biologic (frica de a rămâne pe drumuri)... Cel care intră în Legiune îmbracă pentru totdeauna cămașa morții. Asta înseamnă: legionarul se simte atât de liber, încât nici moartea nu-l mai înspăimântă.

Dacă Legionarul cultivă cu atâta pasiune spiritul de jertfă – culminând cu moartea lui Ion Moța și Vasile Marin – asta stă mărturie de nesfârșită libertate pe care și-o dobândește legionarul. «Cel care știe să moară nu va fi rob niciodată.»... Dacă ești gata să mori, nu te mai poate robii nici o frică, nici o slăbiciune, nici o timiditate. Împăcându-te cu gândul morții atingi cea mai totală libertate care îi este îngăduită omului pe pământ”¹⁹.

Printr-o intensă propagandă, legionarii au contestat valorile democrației și au acționat pentru instaurarea unei dictaturi ce viza segregatia rasială. Corneliu Zelea Codreanu consideră că democrația este incapabilă să satisfacă doleanțele și că prin alternanța la guvernare, partidele politice își anulează reciproc programele și demersurile lor. Mai mult, democrația este incapabilă de autoritate căci ea, prin intermediul organelor partidiste nu poate acționa împotriva partizanilor alegători dar nici a adversarilor care sunt dominați de interese similare și care în multe situații se intersectează dincolo de coloratura politică²⁰. În aceste condiții, mulțimea este percepută de Codreanu, ca fiind incapabilă de a gestiona treburile publice, fiind nevoie de o elită, aceea categorie de oameni înzestrați cu anumite atitudini și specialități²¹. Referitor la strategia de selectare a acestei elite, el refuză acest drept mulțimii, care este ușor manipulată, așa cum se derulaseră campaniile electorale după 1918, când ea este într-o primă etapă dominant averescană, ulterior, dominant liberală.

Posibilitatea maselor de a alege elitele este principala eroare a democrației, căci efectele ei sunt demagogia și mediocritatea, în timp ce o elită selectată pe criteriile virtuții, iubirii și jertfei pentru țară este de o cu totul

¹⁴ Apostrof, *Doctrina legionară și inteligența interbelică*, Cluj, anul IX, nr.4, 1998, p. 19. Apud, Constatin Noica, *Între parazitul din afară și parazitul dinăuntru* (Vreamea, nr. 523, 30 ianuarie 1938)

¹⁵ Mircea Eliade, *Revoluție creștină*, în Buna Vestire, anul I (1937) iunie 27, nr. 100, p. 3

¹⁶ Idem, *Elogiul Transilvaniei*, Vreamea, anul IX, nr. 465, 29 noiembrie 1936

¹⁷ Idem, *Libertate*, în „Iconocar”, n. 5/ 1937, în Ideea care ucide, p. 263

¹⁸ Idem, *Textele „legionare” și despre „românism”*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001, p. 74

¹⁹ *Ibidem*

²⁰ Corneliu Zelea Codreanu, *Însemnările lui Corneliu Zelea Codreanu despre Mișcarea Legionară și Biserica Creștină*, în *Totalitarismul de dreapta*, vol.III: Ideologie și formațiuni de dreapta în România, p. 414

²¹ *Ibidem*

altă natură. Alegerea elitei se va face în primul rând pe criteriul valorii, și nu exclusiv pe cel electiv, ca în democrație.

În același spirit al contestării valorilor regimului democratic, Mircea Eliade critică dezinteresul politicianilor pentru susținerea personalităților culturale românești. Premisele reale care au alimentat notele critice ale lui Eliade s-au cantonat pe ideea că inteligența politică nu a susținut o politică constantă prin care să stimuleze existențial personalitățile culturale interbelice. „Și mai întrebam ce au făcut politicienii noștri pentru oamenii cu adevărată personalitate, care au ieșit la lumină prin munca, geniul sau talentul lor, și au fost osândiți la o viață de mediocritate și jertfă. Ce au făcut politicienii noștri din toate partidele pentru un Lucian Blaga sau Aron Cotruș, un Camil Petrescu, un Perpessicius și alții? Ce au făcut politicienii pentru generația tânără de cărturari, artiști, tehnicieni și gânditori? Care este tânărul cu „personalitate” pe care l-a descoperit vreun partid politic și l-a pus la locul pe care-l merită, i-a dat puțință să-și fructifice inteligența sau talentul pentru binele obștesc?”²².

Pe același fundament doctrinar, Emil Cioran consideră că țărănimea nu s-a manifestat ca un factor democratic activ, nefiind în cunoștință de cauză și în consecință i-a lipsit vocația politică. Accentuând premisa că un lider politic în căutarea adevărului este o monstruozitate, cunoscutul filosof nihilist, deși nu manifestă un entuziasm pentru dictatură, o consideră totuși singura soluție a României. Concluzia la care ajunge Cioran este că pentru a înlătura dezastrul național singura speranță este un regim de dictatură care va arde etapele²³.

Antidemocratismul proliferat de Nae Ionescu, Nichifor Crainic, Mircea Eliade și Petre Țuțea au ca fundament ideea că democrația este un regim „de import” motiv pentru care ei propun o soluție autohtonistă. Nae Ionescu a criticat democrația ca fiind un regim politic generat de „mentalitatea protestantă”, neadaptat realității spirituale românești²⁴, dar a denunțat și capitalismul și moștenirea culturală occidentală.

Una din caracteristicile Mișcării Legionare a fost inexistența unui program politic. În perioada în care nu avea o responsabilitate politică, acest fapt reprezenta un element benefic, făcând apel la ceea ce era intangibil, esențial și rațional²⁵.

În percepția legionară, democrația, liberalismul și structura parlamentară erau distincte de dezvoltarea internă, de tradiții și necesități naționale, fiind impusă de democrațiile occidentale. Revoluția română de la 1848 semnifică finalul tradițiilor și al legislației autohtone și debutul unei civilizații transplantate din Occident. Concluzionând, elita legionară menționează că revoluționarii de la 1848 au violentat formele specificului românesc, implementând modelul socio-politic occidental.

Ancorat acestei realități ideatice, Corneliu Zelea Codreanu preciza că situația în care se aflau românii nu se datora lipsei de programe ci inexistenței liderilor politici care să servească binelui public. „Toți cred că țara moare din lipsă de programe bune... țara aceasta piere din lipsă de oameni, nu din lipsă de programe”²⁶. Nae Ionescu respinge ideea de necesitate a unui program ca pe o invenție democratică, ipocrită, generată de necesitatea câștigării electoratului. „Pentru naționaliști, care sunt și creștini, și care deși sunt realiști, istoria nu are sens. Din care pricină naționaliștii nu pot avea nici program ... Naționaliștii sunt gospodari”²⁷.

Altă idee vehiculată cu succes de legionari a fost aceea a valorilor creștin-ortodoxe ce caracterizează Mișcarea Legionară. Enunțul că ortodoxia este regenerată prin legionarism și că are un deosebit impact în mediul românesc grație faptului că este ancorat în ortodoxie, apare în mod constant în textele elitei legionare. „Promovarea bărbăției și a spiritului ofensiv – valori europene, aristocratice – a adus după sine o altă prefacere a sufletului tinerei generații românești. A creat conștiința unei misiuni istorice, sentimentul că ne-am născut ca să împlinim o revoluție unică în istoria neamului. Legionarul nu mai trăiește la întâmplare. Viața lui are un sens precis și major: revoluția creștină, mântuirea neamului românesc. Eroismul și sfințenia sunt valorile superioare în care cred tinerii de astăzi. Am scris de mai multe ori despre spiritul revoluției creștine, așa cum începe să fie realizat ea de mișcarea legionară – și mi-am îngăduit, acum, să mă opresc numai asupra

²² Mircea Eliade, *Textele „legionare” și despre „românism”*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001, p. 65

²³ Emil Cioran, *Schimbarea la față a României*, Editura Humanitas, București, 1993, pp. 180-181

²⁴ Nae Ionescu, *Roza vânturilor*, București, 1990, p. 358

²⁵ Nicolas M. Nagy – Talavera, *O istorie a fascismului în Ungaria și România*, Editura Hasefer, București, 1996, p. 365

²⁶ Corneliu Zelea Codreanu, *op. cit.*, pp. 305-306

²⁷ Nae Ionescu, *Unde e programul?*, în Cuvântul din 10 februarie 1938, în *Totalitarismul de dreapta în România*, vol. IV, Ideologie și formațiuni de dreapta în România, p. 415

valorilor eroice, aristocratice, pe care le cultivă legiunea. Conștiința unei misiuni istorice, a fost întotdeauna caracteristica oricărei aristocrații”²⁸.

Limbajul uzitat de Mircea Eliade semnifică, cu siguranță, adeziunea acestuia la ideile extremei drepte, Mișcarea Legionară. Incriminările aduse de Corneliu Zelea Codreanu, Nae Ionescu, Nichifor Crainic, Petre Țuțea democrației au fost reluate într-un stil vehement de Eliade în articolul „Piloții orbi”, în care acuză clasa politică de a fi permis statuarea în granițele României a altor etnii: unguri, bulgari, evrei, etc. „Cred că suntem singura țară din lume care respectă tratatele minorităților, încurajând orice cucerire de a lor, promovându-le cultura și ajutându-i să-și creeze un stat în stat. Și asta, nu numai din bunătate sau prostie. Ci pur și simplu pentru că pătura conducătoare nu mai știe ce înseamnă stat, nu mai vede”²⁹.

Cultivarea valorilor ortodoxiei și naționalismului sunt asociate în perioada interbelică cu fundamentarea unui antisemitism legionar. Trăsătura distinctă a Mișcării Legionare, comparând-o cu celelalte mișcări asemănătoare a fost asocierea unor elemente ortodoxe în doctrina politică proprie, fapt care i-a supradimensionat popularitatea la nivelul sensibilității populației rurale. Ca mijloace utilizate, în mod special, enumerăm: cântece religioase, rugăciuni colective și procesiuni rituale. Aspectul creștin din ideile mișcării a avut succes, căci creștinismul este perceput în formula ortodoxă, ca un element de continuitate al identității naționale. „Cei care vor azi să desființeze naționalismul românesc cel adevărat și deplin vor trebui să biruiască în noi întreaga noastră istorie, să sfarme în întregul popor înțelepciunea stratificată de veacuri”³⁰.

Cultivarea valorilor creștine este însă însoțită de antisemitism, căci evreii sunt percepuți ca un reper constant al modernității și democrației sau chiar mai mult, ca un element ostil afirmării naționale. De asemenea antisemitismul legionar are motivații economice, însă la care se răspunde nu cu argumente specifice ci tot prin apriorismul prototalitar și antidemocratic.³¹ Conform unui document oficial al Mișcării Legionare din 1931, percepția acesteia în chestiunea evreiască are la bază nu un clivaj religios, ci necesitatea unor inițiative pentru afirmarea spiritului românesc, care, totuși, trebuie să fie antisemite. „Ridicarea drepturilor politice tuturor jidanilor cu înlăturarea categorică a amestecului lor în conducerea destinului poporului român. Expulzarea celor intrați după 1914. Aplicarea lui «*numerus clausus*» în școli și în profesii libere”³².

Unul din stereotipurile întâlnite în lucrările de specialitate afirmă că antisemitismul Mișcării Legionare își are sorginea în structura ideatică a lui Mihai Eminescu. Ceea ce se omite, însă, este faptul că el nu a acuzat poporul evreu, limba și cultura lui, ci anumite trăsături comportamentale (mercantilism, speculă) ale evreului moldovean. Antisemitismul poetului nu a fost unul de natură rasială. El își propunea doar să stimuleze rezistența românilor la concurența economică acerbă a evreilor. Provoacă la o discuție pe tema antisemitismului Mișcării Legionare, Petre Țuțea a pledat în sprijinul ideii că legionarismul nu poate fi catalogat în mod fundamental ca fiind antisemit, căci, acesta a fost o revoluție care a instituit o ordine statală bazată pe substanța istorică a spiritului românesc. „Cuzismul e fundamental antisemit, legionarismul nu”³³... „Legionarismul a fost o revoluție pentru că a însuflețit o generație, construind ordinea de stat pe substanța istorică a poporului român”³⁴. Explicându-și apartenența la Mișcarea Legionară și cauzele care l-au motivat în această opțiune politică, Petre Țuțea menționa: „Mi-am dat seama că democrația nu garantează nici suveranitatea, nici existența sigură a poporului român”³⁵.

Caracterul antisemit al Mișcării Legionare a fost formulat încă de la începutul anului 1930, când Corneliu Zelea Codreanu dorea să structureze o organizație anticomunistă cu o largă audiență la nivelul electoratului românesc. „Atunci mă gândesc să lansez o nouă organizație națională pentru combaterea comunismului jidănesc, în care să intre și „Legiunea Arhanghelul Mihail” și oricare alte organizații de tineret, peste deosebirile

²⁸ Mircea Eliade, *Noua aristocrație legionară*, Vremea, anul XI, 1938, 23 ianuarie, nr. 522, p.1-2, în Textele „legionare” și despre „românism”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001, pp. 73-74

²⁹ Idem, *Piloții orbi*, Vremea, nr. 505, 19 septembrie, p. 3 în *op. cit.*, p. 56

³⁰ Ion Moța, *Cranii de lemn*, Editura Totul pentru țară, Sibiu, 1937, p. 210

³¹ Florin Müller, *op. cit.*, p. 65

³² Legiunea Arhanghelul Mihail, *Garda de Fier*, Programul și caracterul general, Cluj, 1931, în Partide politice în România 1918-1940. Programe și orientări doctrinare, p. 323

³³ Petre Țuțea, *Între Dumnezeu și Neamul meu*, Fundația Anastasia, București, 1992, p. 287

³⁴ *Ibidem*, p. 288

³⁵ *Ibidem*, p. 289

de partide... Acum pregăteam această acțiune anticomunistă, nu anti-muncitorească. Pentru că, eu când zic comuniști înțeleg iudani”³⁶.

Documentele elaborate de legionari atestă faptul că ei nu au adoptat un punct de vedere rasial sau religios, cum e cazul cu Național-socialismul german sau alte mișcări politice. Antisemitismul legionar era de sorginte economică și socială. În percepția lor 70% din bogățiile țării se aflau în proprietatea evreilor, fapt ce afecta nivelul existențial al structurilor sociale mijlocii românești. Singurii beneficiari erau evreii și liderii partidelor politice care acceptau situația de facto. Drept consecință se profila o dominare economică a românilor de către o minoritate iudaică.

Nichifor Crainic, teoretician și simpatizant al Mișcării Legionare a promovat și el un antisemitism, dar nu de semnificația celui profesat de A.C. Cuza, ci unul generat în principal de necesitatea primordială acordată elementului creștin ortodox și înlăturarea evreului din componența corpusului social românesc, iar în plan secund de diferența religioasă dintre iudaism și valorile naționale românești. „Chiar când lăuda «noua ordine» nazistă, Crainic n-a fost niciodată rasist”³⁷.

În concluzie, perioada interbelică a reprezentat un spațiu fertil pentru circulația ideilor legionare la elita intelectuală prolegionară.

Succesul Mișcării nu s-a datorat atât ideilor colportate de elita acesteia în spațiul public românesc, cât faptului că legionarii au substituit dezbateră politică cu retorica. Așa cum menționează și Sorin Alexandrescu, ideile legionare, contestarea democrației, spiritualitatea omului nou, moartea sau jertfa legionară, cultivarea valorilor creștin-ortodoxe, antisemitismul, nu pot fi valorizate ca fiind originale, constituind „un fel de vulgata a naționalismului românesc”, în schimb ele impresionează prin faptul că sunt „incendiar exprimate și aplicate”³⁸.

Iron Guardist Ideas in the Political and Cultural Debate of the Inter-war Period (Summary)

This study has the purpose to present the impact of the Iron guardist ideas in the political and cultural debate of the third and fourth decade of the 20th century.

Trying to decrypt the causes of the Iron Guardist Movement`s success, Eugene Weber believes that this movement took the critical perception of different social structures being extremely receptive to social disapproval. This sensitivity towards the frustrations of every Romanian social layer represents one of the successes of the Iron Guardist Movement. On this background, the Iron Guardist Movement presented itself as a saviour of Romania, being able to improve Romania`s destiny and existence.

The ideas promoted by the Iron Guardist Movement were: anti-Semitism, anti-Democracy, promoting national values, especially Orthodoxism and totally rejecting the Communism.

³⁶ Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari*, Editura Totul pentru țară, Sibiu, 1936, p. 293

³⁷ Ioan Petru Culianu, *Mircea Eliade*, Editura Polirom, Iași, 2004, p. 198

³⁸ Sorin Alexandrescu, *Paradoxul român*, Editura Univers, București, 1998, p. 217